

Nr 110.

Av herr **Liljedahl**, om anslag till eldning och belysning i samlings- och mässlokaler för officerare och underofficerare vid icke kasärnerade regementen.

Med hänsyn till tjänstgöring och dagavlöning äro arméns regementen och kårer uppdelade i tre grupper:

1) *ständigt tjänstgörande*, vilkas hela fast anställda personal ständigt är samlad;

2) *icke ständigt tjänstgörande, men kasärnerade*, vilkas hela fast anställda personal är samlad endast vid tiden för de värnpliktiges tjänstgöring och vilka äro förlagda i kasärner;

3) *icke ständigt tjänstgörande och icke kasärnerade*, vilkas hela fast anställda personal tjänstgör såsom grupp 2 och vilka fortfarande äro förlagda i läger.

Till *grupp 1* höra Svea och Göta livgarden, fästningsregementena Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen samt Norrbottens regemente, Gottlands infanteriregemente, alla truppförband inom kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen samt Generalstaben och Intendenturkåren.

Till *grupp 2* höra eller beräknas, enligt årets statsverksproposition, före 1914 års utgång komma att höra Livregementets grenadjärer, Dalregementet, Upplands, Skaraborgs, Jönköpings, Hälsinge, Hallands, Bohusläns, Västmanlands, Västerbottens, Värmlands, Jämtlands och Västernorrlands regementen.

Till *grupp 3* höra Första och Andra livgrenadjärregementena, Västgöta, Södermanlands, Kronobergs, Älvsborgs och Kalmar regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena.

För denna sista grupps officerare och underofficerare betyder kasärnfrågans ännu olösta skick, som beror av att igångsatt utredning av till-

satta sakkunnige ej hunnit avslutas för fem av dessa nio truppförband, betydliga utgifter, särskilt för familjeförsörjare. Hushåll måste för mången hållas å två ställen, dels å mötesplatsen för familjefadern under sex månader om året, vanligen i officers- och underofficersmässen, dels för den övriga familjen i hemorten. Vid de truppförband, som tillhöra *grupp 1*, bortfaller denna dubblering och ofta även för *grupp 2*, som vanligen också har regementets förlägningsplats till hemort för befälet.

Förslag ha varit uppe och framställningar gjorts hos Kungl. Maj:t att genom förhöjning av dagavlöningen för *grupp 3* utjämna den anförda skillnaden, men av flera skäl, såsom stora kostnader för statsverket, torde denna väg ej böra väljas utan begäres härmed ett mindre belopp ur synpunkten av ett påfallande likställighetskrav.

Varje rättvist hänsynstagande till statstjänarna förblir alltid inramat av statsintresset. En likställighet, som rättvisan kräver, mellan officerarna och underofficerarna inom *grupp 3* och den inom *grupp 1* och *2*, kan åvägabringas i fråga om statens ekonomiska ställning till deras *mäss- och samlingslokaler*. När ett regemente utbyter den gamla förläggningen i läger mot kasärnförläggningen, upplåter staten gratis mäss- och samlingslokaler åt officerare, underofficerare och manskap samt bekostar inom fixa gränser erforderlig eldning, belysning och vattenförbrukning i nämnda lokaler. Vid de lägerförlagda regementena måste däremot officerarna och underofficerarna själva betala alla utgifterna för sina lokaler, vilket är en uppenbar orättvisa. För att nå en rättelse av detta missförhållande ingingo under år 1912 flera regementschefer med skrivelser till Konungen. Här må anföras en från Första och Andra livgrenadjärregementena:

Till Konungen.

Genom nådigt brev den 7 juli 1911 har Eders Kungl. Maj:t föreskrivit, att — med vissa inskränkningar — eldning och belysning av samtliga i Kronans etablissement för arméns officerare, underofficerare och manskap upplåtna mäss- och samlingslokaler skall bekostas av statsmedel.

Vid Kungl. Första och Andra livgrenadjärregementena äro inga mäss- och samlingslokaler för officerare och underofficerare upplåtna i Kronans byggnader, utan hava respektive officers- och underofficerskårer själva måst bygga och underhålla sådana. Redan i detta avseende befinna sig dessa kårer i en synnerligen ogynnsam ställning. Under sådana förhållanden synes det vara med billighetens fordringar överensstämmande, att omnämnda kårer åtminstone i avseende å belysning och uppvärmning av mässlokalerna jämnställas med dem, som åtnjuta förmånen av att hava inflyttat i Kronans etablissement.

På grund härav få vi hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att i ovannämnda kungl. brev stadgade rättighet till kostnadsfri eldning och belys-

ning måtte utsträckas till officerarnas och underofficerarnas vid de båda livgrenadjärregementena mäss- och samlingslokaler.

Linköping den 20 april 1912.

Underdånigst

E. von Bornstedt.

Chef för K. Första livgrenadjärreg:tet

M. Blomstedt.

Chef för K. Andra livgrenadjärregementet.

G. von Friesendorff.

Ärendet hänsköts till arméförvaltningen, som tillskrev chefen för Andra arméfördelningen följande:

Till Chefen för Andra arméfördelningen.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 7 juli 1911 föreskrivit att — med vissa inskränkningar — eldning, belysning och vattenförbrukning i samtliga uti kronans etablissement för arméns officerare, underofficerare och manskap upplättna mäss- och samlingslokaler finge bekostas av vederbörliga statsmedel, har fråga blivit väckt, att nämnda förmåner måtte i enahanda utsträckning beredas arméns personal jämväl beträffande mäss- och samlingslokaler, vilka äro inrymda uti de olika officers- och underofficerskåren m. fl. enskilt tillhöriga byggnader.

Innan Kungl. Arméförvaltningens intendentsdepartement vidtager åtgärder i nu antytt syfte, måste emellertid fullständig utredning föreligga såväl beträffande omfattningen av de lokaler, för vilka eldning, belysning och vattenförbrukning på kronans bekostnad sålunda kan ifrågakomma som ock beträffande de ökade årliga kostnader, vilka av denna anledning komma att åsamkas statsverket, och får departementet för den skull, under hänvisning till innehållet uti förenämnda nådiga brev, äran anhålla, att I villen från de Eder underlydande truppförbandschefer infordra samt hit före den 15 nästkommande juni med eget yttrande insända uppgifter å

dels omfattningen av de vid icke kasärnerade truppförband i enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler för officerare, underofficerare och manskap, varvid bör bland annat angivas rummens antal och storlek samt antalet eldstäder,

dels ock de kostnader, som kunna beräknas årligen uppkomma för eldning, belysning och vattenförbrukning uti sagda lokaler i enlighet med bestämmelserna uti meromnämnda nådiga brev.

Stockholm den 7 maj 1912.

P. F. Holmquist.

M. Stendahl.

Emil Nordblom.

Den begärda utredningen erhöles och visade inga avskräckande summor. Som exempel må här i sin helhet anföras uppgift från ett av de icke kasärnerade truppförbanden:

Uppgift från Kungl. Första livgrenadjärregementet å omfattningen av i enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler och beräkning av årliga kostnader för eldning och belysning i sagda lokaler i enlighet med bestämmelserna i kungl. brev den 7 juli 1911.

I. I enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler.

	R u m		Eldstäder (kaminer)
	Antal	Storlek kvm.	
a) <i>Officerskårens</i>			
Matsal, gemensam för I4:s och I5:s officerskårer, hälften	1	738	1
Kafferum	1	150	1
Läsrum	1	167	1
Tambur	1	100	
Summa	4	1,155	3
b) <i>Underofficerskårens</i>			
Matsal.....	1	490	1
Kafferum	1	119	
Tomrum	2	67	
Tambur	1	54	
Summa	5	730	1
Slutsumma	9	1,885	4

II. Beräkning av årliga kostnaden för eldning och belysning i förenämnda mäss- och samlingslokaler.

	Antal hl. kvm. o. s. v.	å pr hl. kvm. o. s. v. kr.	Kostnad kr.	Summa kostnad kr.
a) <i>Officerskårens</i>				
eldning: antracitkol hl	25	3: 75	93: 75	
» björkved kvm	1	6: —	6: —	
belysning: amerikansk fotogen, lit.	60	0: 15	9: —	
» rysk fotogen	300	0: 15	45: —	
» sprit, denaturerad	10	0: 50	5: —	
» stearinljus, pkt.	75	0: 60	45: —	
» underhåll av belysningsmateriel			20: —	223: 75
b) <i>Underofficerskårens</i>				
eldning: antracitkol, hl	30	3: 75	112: 50	
» björkved, kvm	0,5	6: —	3: —	
belysning: amerikansk fotogen, lit.	350	0: 15	52: 50	
» underhåll av belysningsmateriel			5: —	173: —
Summa				396: 75

Linköping den 31 maj 1912.

G. VON FEILITZEN.
Regementsbefälhavare.

G. von Friesendorff.

Det erforderliga beloppet per år för eldning och belysning av ett icke kasärnerat regementes av officerare och underofficerare använda mäss- och samlingslokaler kan således fastställas till i runt tal 400 kronor och då det endast avser nio regementen blir den behöfliga totalsumman 3,600 kr., vilken årligen minskas i mån som regementena kasärneras. För närvarande äro åtta kasärnetablissemang under uppförande, tillhörande grupp 2 och 3.

Arméförvaltningen tillstyrkte anslaget utgående av statsmedel men Kungl. Maj:t fann, enligt skrivelse av den 6 september 1912 från lantförsvarsdepartementet till arméförvaltningens intendentsdepartement, att ansökan icke kunde bifallas.

Kungl. Maj:ts avslag å den billiga begäran var utan motivering. Förmodligen var den bestämmande grundsatsen den, att i kronans hus bör kronan betala eldning och belysning, men i officerarnas och underofficerarnas privathus böra de själva bekosta detta. En sådan formalistisk ståndpunkt synes mig här vara staten ovärdig och är främmande för all kännning med det verkliga saksäget. Det förhåller sig nämligen så, att samlings- och mässlokaler för officerare och underofficerare å våra lägerplatser äro ännu nödvändigare än i kasärnerna, som i regeln äro förlagda till städerna, där det finnes gott om matställen och samlingsrum, ehuru jag icke bestrider, att även kasärnerna av flera skäl ha behov av dessa lokaler.

För egna medel ha de lägerförlagda officerarna och underofficerarna måst uppföra sina samlings- och mässlokaler, emedan staten ej lämnat dem annat än tält att vistas i från början av april till medio av oktober. Till straff för denna uppoffring, som bort åligga staten och ej enskilda, åligger Kungl. Maj:t det lägerförlagda befälet att i motsats till de kasärnerade självt betala eldning och belysning i lokaler, som äro nödvändiga för Kungl. Maj:t själv, ty militärbefälet har såsom sådant intet självändamål utan är till för Kungl. Maj:ts och rikets skull.

På militärbefälet bör staten ställa stora fordringar, när det gäller ett enkelt och nyktert levnadssätt på lägerplatserna och inom kasärnerna. En sådan händelse — lyckligtvis enastående — som den, vilken under förra året inträffade vid ett regemente, att dess chef nödgades arrestera ett antal officerare därför att de överträtt hans befallning och under förtäring av spritdrycker suttit uppe i mässen långt in på natten och att de sedan ej insågo arten av sin förseelse mot disciplinen och sitt ansvarsfulla kall som ungdomens lärare utan, åberopande mässlokalens egenskap av officerarnas privata tillhörighet, överklagade sitt straff, som nyligen fastställts av krigshovrätten — en sådan händelse talar icke för drivandet av den

satsen, att befålets samlings- och mässlokaler böra vara *privatangelägenheter*, då de äro förlagda på kronans mark. Anser sig staten ej böra inköpa dessa lokaler, vilket vore att taga steget fullt ut i rätt riktning, så är det dock bättre att i nämnda riktning taga ett förkortat steg än intet alls.

På grund av det sålunda anförda hemställes,

att Riksdagen måtte för år 1914 bevilja ett anslag av 3,600 kronor att lika fördelas mellan arméns under nämnda år icke kasärnerade regementen till bekostande av eldning och belysning i officerarnas och underofficerarnas samlings- och mässlokaler efter samma grunder som de, vilka gälla för de kasärnerade regementena.

Stockholm den 25 januari 1913.

Ernst Liljedahl.